

15. helluntain jälkeinen sunnuntai

Päivän epistola

(2. Kor. 4: 6 – 15)

”Veljet, Jumala, joka sanoi: ”Tulkoon pimeyteen valo”, valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan. Tämä aarre meillä on saviastioissa, jotta nähtäisiin tuon valtavan voiman olevan peräisin Jumalasta eikä meistä itsestämme. Me olemme kaikin tavoin ahtaalla mutta emme umpikujassa, neuvottomia, mutta emme toivottomia, vainottuja, emme hylättyjä, maahan lyötyjä mutta emme tuhottuja. Me kannamme aina ruumiissamme Jeesuksen kuolemaa, jotta myös Jeesuksen elämä tulisi meidän ruumiissamme näkyviin. Me tosin elämme, mutta meidät annetaan Jeesuksen tähden alituisesti alttiiksi kuolemalle, jotta myös Jeesuksen elämä tulisi näkyviin kuolevaisessa ruumiissamme. Meissä siis tekee työtään kuolema, mutta teissä elämä. Meillä on sama uskon Henki, josta on kirjoitettu: ”Minä uskon, ja siksi puhun.” Niin mekin puhumme, koska uskomme. Me tiedämme, että hän, joka herätti kuolleista Herran Jeesuksen, herättää Jeesuksen tullessa meidätkin ja tuo meidät eteensä yhdessä teidän kanssanne. Tämä kaikki tapahtuu teidän takianne, jotta yhä enenevä armo synnyttäisi yhä useammissa runsasta kiitollisuutta Jumalan kunniaksi.”

”Jumala, joka sanoi” on vapaa lainaus (1. Moos. 1: 3) luomiskertomuksesta. Hän on Luoja, joka edelleen valaisee (Jes. 9: 1). Tällä tehdään ero ”tämän maailman jumalaan” (2. Kor. 4: 4), joka sokaisee ihmisiä. Tämä korostaa armon merkitystä evankeliumin vastaanottamisessa.

”Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta” on kirjeen vastaanottajille kehoitus katsomaan, ei Paavalin, vaan Kristuksen kasvoja. Taustalla on kirjeessä aikaisemmin mainittu Mooseksen kasvojen kirkkaus (2. Kor. 3:), jota israelilaiset eivät voineet katsoa. ”Opitaan tuntemaan” viittaa siihen, että jos meidän sydämemme on valaistunut Jumalan kirkkaudesta, niin muut ihmiset eivät näe meissä ihmistä, vaan he näkevät Jumalan voiman.

Paavalin apostolin tehtävää kohtaan oli esitetty paljon kritiikkiä. Ajateltiin, että niin heikko henkilö kuin Paavali, ei voi hallita Jumalan pelastavaa voimaa. Paavali esittää (vaikeaselkoisesti) tässä ”Paavalin elämäkerran” verraten sitä Jeesuksen kuoleman ja elämän kertomukseen. Paavalin kärsimykset samankaltaistavat hänet Jeesukseen ja mahdollistavat hänet tuomaan ilmi Jeesuksen ihmisyyden muodon.

Taustalla on myös ristin teologia. Jeesuksen kärsimyksessä ja kuolemassa ihmiset näkevät heikkouden. Mutta kärsimyksessä ei ole kysymys passiivisuudesta vaan juuri siinä on esillä Jumalan voima. Nähtävästi Paavalin vastustajat olivat korostaneet Paavalin heikkoutta ja omaa voimaansa. Nyt Paavali osoittaa, että olemalla heikko hän onkin todellisuudessa voimakas. Jumala on kärsivien, heikkojen ja sorrettujen puolella (vrt. myös 1. Kor. 1: 18 – 31).

”Tämä aarre on meillä saviastioissa” sisältää kaksi asiaa. Saviastia on heikko, niin kuin on myös ihminen. Mutta siinä heikossa ihmisessä on aarre, Jumala ja Hänen voimansa, joka vaikuttaa (2. Kor. 3: 5, 13: 4). Sitten Paavali luettelee erilaisia vaikeuksia, mutta samalla kumoaa ne, vahvistaen näin Jumalan voiman toimivan. Vielä enemmän, tässä paljastuu Jumalan armo. Paavali kertoo siis kristillisyyden voittokulusta vaikeuksien keskellä.

”Jeesuksen kuolemaa” viittaa historialliseen maanpäälliseen Kristukseen, joka annettiin kuolemaan. ”Jeesuksen elämä” tarkoittaa alkuperäistä, todellista ihmisyyttä, jota historiallinen Jeesus julisti. ”Tulisi meidän ruumiissamme näkyviin” tarkoittaa Paavalin esimerkkiä, miten seurata Kristusta (1. Kor. 11: 1). Se voisi myös viitata Paavalin kärsimyksiin, joissa toistuu Jeesuksen kuolema. Tässä kohdassa kannattaa huomata, että jakeessa 10 mainitaan kahdesti sana ruumis. Tämä on oikea suomennos tuossa kohdassa. Mutta jakeessa 11 mainittu ruumis tarkoittaa ”lihaa”, niin kuin se on suomennettu aikaisemmin. Tällöin korostuu ruumiillinen kokemus, kärsimys. Paavali korostaa kärsivänsä evankeliumin tähden.

Elävä ihminen on aina altis kuolemalle. ”Meissä siis tekee työtään kuolema” kertoo Paavalin elämässään kokemista kärsimyksistä, joissa kuolema ei ole kaukana. Tämä kuitenkin tapahtuu Jumalan suunnitelman mukaan, sillä hänen kasvunsa todelliseksi ihmiseksi on hänen palvelutehtävänsä päämäärä. Hän on evankeliumia julistamalla synnyttänyt Kristukseen uskovia (1. Kor. 4: 15) ja hän kärsii, jotta Kristuksen elämäntapa toteutuisi muissa ihmisissä (Gal 4: 19).

”Uskon Henki” on sitä, että ihminen elää aktiivisesti uskossaan ja hänet täyttää Hengen voima. ”Minä uskon ja siksi puhun” (Ps. 116: 10) on suora lainaus. Paavali puhuu, koska uskoo. Kuolema johdattaa Paavalin kirjoittamaan ylösnousemuksesta. Siinä kuolemalta riistetään sen voima.

Paavalin toiminta tuo uusia seurakuntalaisia ja näin seurakunta kasvaa ja voi ylistää Jumalaa.

Päivän evankeliumi

(Matt. 22: 35 – 46)

”Siihen aikaan muuan lainopettaja halusi panna Jeesuksen koetukselle. Hän kysyi: ”Opettaja, mikä on lain suurin käsky?” Jeesus vastasi: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.” Fariseusten ollessa koolla Jeesus kysyi heiltä: ”Mitä te ajattelette Messiaasta? Kenen poika hän on?” He vastasivat: ”Daavidin.” Silloin Jeesus kysyi: ”Miksi Daavid sitten Hengen innoittamana kutsuu häntä herraksi? Hän sanoo: - Herra sanoi minun herralleni: Istu oikealle puolelleni. Minä kukistan vihollisesi, panen heidät jalkojesi alle. Jos kerran Daavid sanoo Messiasta herraksi, kuinka Messias silloin voi olla hänen poikansa?” Kukaan ei pystynyt vastaamaan hänelle, eikä yksikään siitä päivästä lähtien enää rohjennut kysyä häneltä mitään.”

Sama kertomus on Markuksella (Mark. 12: 28- 37a) ja Luukkaalla (Luuk. 10: 25 – 28, 20: 41 – 44). Lainopettaja kuului fariseuksiin ja hänen tehtävänsä oli saada Jeesus puhumaan jotain väärin, tulkitsemaan lakia väärin, josta Häntä voitaisiin syyttää. Lainopettaja tarkoittaa samaa kuin kirjanoppinut, Matteus ei käytä tätä sanaa muualla, mutta Luukkaalla se esiintyy kuusi kertaa.

Kysymys: ”Mikä on lain suurin käsky?”, on erittäin hyvä, siinä kysytään joko juutalaisen lain tiivistelmää tai sen keskipistettä. Fariseukset suosittuna puolueena olivat kiinnostuneita yleisestä opetuksesta ja siinä yhteenvedot olivat välttämättömiä. Kehittäessään pienempiä lakeja he olivat menettämässä otteen oleellisimmista asioista. He olivat löytäneet Vanhasta testamentista kaikkiaan 613 erilaista käskyä.

”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi.” Jeesus lainaa tässä viidettä Mooseksen kirjaa (6: 5). Sanan voima, joka on alkuperäisessä tekstissä, on Matteuksella sana mieli. Rakkaus ei ole ensisijaisesti tunne, vaan uskollisuutta liitolle. Kysymys on halusta ja tekemisestä. Rabbiinisen kirjallisuuden mukaan sydän tarkoittaa tahtoa, sielu tarkoittaa elämää ja mieli, siis voima, tarkoittaa ihmisen varallisuutta tai hyvinvointia. Ajatus tulee selväksi, kun lukee, miten kiusaaja koetteli Jeesusta erämaassa ja lupasi Jeesukselle koko maailman. Jeesus torjuu kiusaajan todeten: ”Herraa, Jumalaasi, sinun tulee kunnioittaa ja ainoastaan häntä palvella” (Matt. 4: 1 – 11).

Jeesus näkee lain kokonaisuutena. Kaiken keskuksena on Jumalan rakastaminen. Kaikki muut käskyt voidaan johtaa siitä. Näin myös käsky ”Rakasta lähimmäistäsi kuin itseäsi” (3. Moos. 19: 18) on johdettu Jumalan rakastamisesta, sillä meidän on tultava lähelle Jumalaa ja samalla me lähestymme

lähimmäisiämme. Tämä käsky tunnettiin juutalaisuudessa, mutta sitä ei pidetty yhtä tärkeänä kuin Jumalan rakastamista. Uudessa testamentissa lähimmäisen rakastamisen merkitys kasvaa. Käskyssä on oikein huomioitu myös itsensä rakastaminen. Näiden kahden käskyn yhdistämistä ei ollut ennen Jeesusta tehty selvällä tavalla. Käskyjen yhdistäminen merkitsi siveellisen toiminnan kehittämistä. Hyvä esimerkki oikeasta ajattelusta löytyy lähetykskirjeistä: ”Jos joku, jonka toimeentulo on turvattu, näkee veljensä kärsivän puutetta mutta sulkee häneltä sydämensä, kuinka Jumalan rakkaus voisi pysyä hänessä?” (1. Joh. 3: 17). Kirkkoisät selittävät tätä sillä tavoin, että lähimmäisen rakastaminen on Jumalan rakastamista, sillä se on Jumalan kuvan rakastamista (ihminen on Jumalan kuva). Lähimmäisen palveleminen on Jumalan palvelemista (vrt. Matt. 25: 31 – 46). Johannes Krysostomos toteaa: Jumalan rakastaminen on lähimmäisen rakastamista.

”Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.” Jeesus viittaa tässä juutalaisten Vanhan testamentin kahteen ensimmäiseen osaan. Rabbinit opettivat, että maailma on Tooran (Mooseksen kirjat), temppelipalveluksen ja rakastavien tekojen tai totuuden, lain ja rauhan varassa. Matteuksen teksti osoittaa, että laki itsessään on riippuvainen rakkauden teoista.

Kirkon opettajat puhuessaan Jumalan ja lähimmäisen rakastamisesta korostavat, että ihmisen on oikein suhtauduttava Jumalaan. Tässä korostuu oikea tieto ja sen toteutus. Väärä tieto (harhaoppi) vie ihmisen pois Jumalan yhteydestä. Oikea suhde toisiin ihmisiin perustuu rakkauteen. Väärä suhde on itserakkaus, jolloin muut ihmiset nähdään hyötymisen näkökulmasta. Meidän on rakastettava lähimmäisiä, sillä me olemme samaa luontoa heidän kanssaan, meidät on luotu Jumalan kuvaksi ja kasvamaan yhteyteen Hänen kanssaan.

Markuksen vastaavasta kertomuksesta voi päätellä, että kyseinen kirjanoppinut muuttui saatuaan Kristukselta vastauksen kysymykseensä: ”Sinä et ole kaukana Jumalan valtakunnasta” (Mark. 12: 34).

Toinen aihe tekstissämme on kysymys, kuinka Daavidin poika voi olla Daavidin herra. Tämän kysymyksen Jeesus esitti fariseuksille: ”Mitä te ajattelette Messiaasta? Kenen poika hän on?” Tässä kysymyksessä lähestytään kysymystä Kristuksen valtakunnasta. Kysymys on asiallinen ja ajankohtainen, sillä juutalaisuudessa ei ollut yksimielistä näkemystä Messiaasta.

Sallittakoon tässä muutama huomio juutalaisten messias-ajatuksista. Sana tarkoittaa voideltua, jonka juutalaiset yhdistivät hallitsijan asettamisessa tapahtuvaan voiteluun. Sanasta pitää erottaa kaksi muotoa. Isolla se tarkoittaa Messiaasta, pienellä se tarkoittaa jotain yksittäistä historiallista henkilöä. Eri historiallisia ja ei-historiallisia henkilöitä esitettiin juutalaisuudessa messiaaksi (profeetta Elia,

Ihmisen Poika, keskusteltiin, kuka on kärsivä Herran palvelija). Toisaalta kärsivästä Messiaasta ei puhuttu mitään. Osa juutalaisista oli menettänyt uskonsa Messiaaseen. Qumranin yhteisössä häntä pidettiin profeetallisena, Daavidin suvusta tulevana voideltuna pappina. Monille juutalaisille kyse oli ”superhahmosta”, joka tekee suuria. Messiaaseen liitettiin usein kansallisuus, samoin se liitettiin joskus tulevaisuudessa tapahtuvaan pelastukseen, josta ei välttämättä ollut täsmällistä ymmärrystä. Näin ollen on helpompi ymmärtää, että juutalaiset eivät ymmärtäneet Jeesusta Messiaaksi, sillä se vaati uskoa Häneen. Kristillinen käsitys Messiaasta ei ole paluuta johonkin alkuperäiseen messias-odotukseen. Kristillinen näkemys on muutos siihen, mitä juutalaiset ajattelivat Messiaasta.

Fariseusten vastaus, että Messias on Daavidin poika, vastaa Matteuksen omaa näkemystä (Matt. 1: 1). Heidän vastauksensa on ymmärrettävä niin, että he pitivät messiasta tavallisena ihmisenä. Nyt Jeesuksen uusi kysymys yllättää fariseukset. Jeesus lainaa psalmia (Ps. 110: 1). Hän tekee kysymyksen kahteen kertaan. Kuinka on mahdollista, että Daavid kutsuu häntä herraksi, kuinka Messias voi olla hänen poikansa? Daavid puhuu Hengen innoittamana. Tällä kysymyksellä asetetaan vastakkain menneisyys (traditio ja esi-isät) ja tulevaisuus, se mitä Jumala nyt tekee ja täydentää (Jumalan valtakunta ja Kristus). Vastakkain ovat alkuperää kertovat kertomukset ja tulevaisuuden voima. Molemmilla on arvoa ja merkitystä, mutta nyt Jeesus asettuu uuden kannalle, Daavidin poika on suurempi kuin Daavid itse. Tällä raamatun kohdalla oli suunnaton vaikutus alkukirkon ajatteluun (Ap.t. 2: 29 – 36; Hepr. 1: 13, 1. Kor. 15: 25 – 28).

Kyseessä oleva psalmin kohta ”Herra sanoo minun Herralleni” on tässä yhteydessä ymmärrettävä myös sen alkuperäisessä merkityksessä. Tässä ei ole Daavidia, vaan Isä Jumala puhuu Jumalan Pojalle. ”Herra” on Isä Jumala ja ”minun herralleni” tarkoittaa Jeesusta Kristusta. Kyse on profetiasta, jossa osoitetaan Jeesuksella Kristuksella olevan Melkisedekin pappeus. Melkisedek oli Salemin kuningas ja Korkeimman Jumalan pappi (1. Moos. 14: 18 – 22; Hepr. 7: 1). Hänen pappeutensa ei perustunut sukuun vaan häneen itseensä (Hepr. 7: 3) ja hän elää aina (Hepr. 7: 8). Melkisedek on Kristuksen esikuva (Hepr. 7: 15 – 17).

Kristuksen kysymyksen tarkoitus on osoittaa fariseuksille, että ainoa looginen selitys on, että Hän on ihmiseksi tullut Jumala. He kuitenkin pitivät Messiaasta Daavidin poikana, ihmisenä. Kristus kysymyksellään osoitti, että psalmin esittämä Herra ei ole Daavid vaan Jumala. Näin Messiaan tulee olla Jumala. Messias on Daavidin sukua vain ”lihansa puolesta”. Todellisuudessa Hän on Jumala joka jakaa Isän ja Pyhän Hengen kanssa jumaluuden. Jeesus Kristus (Messias) on ihmisyydessään Daavidin Poika mutta Jumaluudessaan Hän on Daavidin Herra.

”Kukaan ei pystynyt vastaamaan hänelle” osoittaa juutalaisten uskonnollisten johtajien kyvyttömyyden. Opillisesti juutalaisuudessa ei ollut vastausta. Puuttui lopullinen näkemys Messiaasta. He eivät voineet sanoa, että Jeesus on Jumalan Poika. Tämä johti siihen, että juutalaisten uskonnollisten johtajien ainoa keino selviytyä tilanteesta oli johtaa Kristus ristille. Sille tulee vastavaikutus: Kristuksen ylösnousemus.